

Visitaforedrag Bardu 2021

Kjære Bardu menighet!

Den siste uka har jeg fått være på bispevisitas her i deres menighet. Dere har tatt imot meg i deres fellesskap, vist meg deler av arbeidet deres og lokalsamfunnet deres, og gitt meg nye inntrykk av hvordan det er å bo og være en del av Bardu menighet i 2021.

Dette har vært en visitas som egentlig skulle vært i fjor vår, og dere hadde sist visitas i 2011. På grunn av Covid-19-pandemien ble visitasen forskjøvet et år. Takk for tålmodighet i dette, og for den gode måten jeg blitt tatt i mot av dere mens jeg har vært her disse dagene.

Visitaforedraget er en gammel institusjon der biskopen kommer på besøk til menigheten. Det er en tjeneste som er knyttet sterkt til hva det vil si å være biskop – nemlig å være en som ser. Biskopens tilsyn med menigheten skal være både til oppmuntring og støtte for menigheten og de tilsatte, og er samtidig et uttrykk for at dere er en del av noe større – et bispedømme, og kirke, og til syvende og sist den verdensvide kirken. Denne verdensvide kirken har som oppdrag å være med å formidle evangeliet om Jesus Kristus gjennom ord og handling – globalt – men også lokalt og konkret akkurat her vi er nå, i Bardu menighet.

Visitaforedraget for Den norske kirke sier at en visitas den siste dagen skal munne ut i et visitasmøte, der biskopen legger fram en rapport. Dette er visitaforedraget, og i det følgende vil jeg gi dere både mine inntrykk fra visitasen, og noen utfordringer jeg ser det kan være klokt å arbeide med videre framover.

Vårt første møte under visitasen var med staben på kirkekontoret i underetasjen på menighetshuset. Siden forrige visitas i 2011 har dere flyttet kirkekontoret fra rådhuset og hit – og ved å ha samlokalisert menighetshuset og kirkekontor like ved siden av kirken har dere lagt til rette for et godt senter for menighetsarbeid.

Dere har vært uten fast prest det siste året. I denne perioden har dere i fellesskap trådt til for å holde de kirkelige oppgavene i gang, sammen med vikarer. I høst har vi vært så heldig å få på plass en vikarprest som skal være over noe lengre tid, Øystein Skauge, og vi håper dette vil gi noe stabilitet mens prosessen med å få fast tilsetting pågår.

Det som likevel ble tydelig for meg i dette møtet, er den gode holdningen dere har til samarbeid. Dere snakket om at dere ikke gjør hver dere oppgaver mellom dere, men sammen – «vi» skal ha konfirmanter, «vi» ha en gudstjeneste. Jeg vil berømme dere for evnen til å arbeide såpass godt tverrfaglig sammen, og håper det vil være et gode som gjør det lett for nye medarbeidere å komme til.

Dette har vært en visitas hvor jeg har fått se mye av deres trosopplæringsarbeid. Det første møtet med dette var med Fageråsen barnehage, som hadde tatt turen til menighetshuset. Der ble de møtt av de tilsatte, og vi fikk sammen gå ned til Elveparken hvor det ventet bålpanne, pinnebrød og grønnsaker som måtte tilberedes, i rammen av bibelfortellingen om brødunderet. Det var tydelig at dere nyter stor tillit hos barnehagen, og at dere arbeider langsiktig og relasjonsbyggende både mot institusjoner, barn og foreldre.

Litt senere fikk vi treffe konfirmantene i kirka. De hadde nylig vært på leir – noe som ble tydelig i den som allerede er etablert. Årets kull var glad i å synge, og imponerte med å kunne både tradisjonelle salmer og nyere sanger. Jeg opplevde at jeg fikk en god samtale med konfirmantene, som stilte både morsomme og interessante spørsmål. Det som likevel gjorde dette møtet med konfirmanter spesielt, var da jeg fikk mulighet til å høre hva som opptok dem som unge i Bardu. Mangelen på et sted å være, å «henge», hvis en ikke er med i organiserte aktiviteter, dukket opp som et behov, og ble tatt opp også i møtet med kommunen senere.

Bardu ligger noe under landsgjennomsnittet i UngData-undersøkelsen i 2021 når det gjelder mål som det å ha minst en fortrolig venn, framtidstro, og hvor fornøyde de er med lokalmiljøet. Det blinker seg også ut at få unge i Bardu synes tilbudet av lokaler for å treffe andre unge på fritida er bra. Her kan vi som kirke være med å ta ansvar, og jeg vil oppfordre dere til å både se på muligheter for å utvikle godt ungdomsarbeid og å samarbeide med kommunen om slikt arbeid i forbindelse med ferdigstilling av den nye skolen på Setermoen.

Det var et godt og spennende møte med menighetsrådet i Bardu. Jeg er imponert både over det store engasjementet dere viste, og over evnene til å tenke helhetlig omkring kirkens arbeid i lokalsamfunnet.

På dette møtet var det mange saker det ble samtalt om. Blant annet fortellingen fra tiden dere hadde kirkeasylanter i Øvre Bardu kapell. Sefideh Sami, som hadde vært i kirkeasyl fortalte sin historie, både om kirkeasylet, men også hvordan dere som menighet tok i mot henne, og støttet opp om henne. En støtte som fortsatte, også etter at de fikk oppholdstillatelse og kom ut av asyl. Historien gjorde sterkt inntrykk,

og minner om at det å være kirke og menighet handler både om se enkeltmennesker, og samtidig være en frimodig forkjemper for menneskeverd og rettferd, både lokalt og globalt som en del av den verdensvide kirke. Jeg er stolt og ydmyk over hvordan dere som menighet og lokalsamfunn håndterte denne saken.

Dere snakket videre om det gode samarbeidet dere har hatt med asylmottaket på Setermoen, og om det gode arbeidet med tiltaket Tirsdagskafeen. Dere hadde også tidligere hatt planer om videreutvikling av den diakonale satsningen gjennom tiltaket Samspillsfabrikken. Selv om dette dessverre ikke lot seg realisere, viser det en vilje til nytenkning og til å se muligheter dere som menighet har til å være en viktig aktør i lokalsamfunnet med deres diakonale arbeid og engasjement. Jeg vil berømme dere for dette, og sterkt oppfordre dere til å fortsette dette engasjementet, snu nye steiner og se hva det er mulig å få til i samarbeid med andre aktører som Bapro og kommunen på det diakonale planet.

Et annet tema som ble diskutert, var militært/sivilt samarbeid. Jeg forstår det slik at det har vært en jevn nedgang i samarbeidet mellom Setermoen leir og lokalsamfunnet. Både endring i bosettingsmønster, men også bevisste utviklingsretninger kan ha påvirket dette. Bardu kirke var en tid garnisonskirke for leiren, og dere samarbeidet om gudstjenester. Etter at Setermoen leir fikk eget kapell, trakk militæret seg ut av samarbeidet omkring Bardu kirke. Samtidig hører vi om nye signaler fra den militære siden, og om et økt ønske om militært/sivilt samarbeid. Lokalsamfunnet og leiren henger uløselig sammen her på Setermoen, og jeg vil oppfordre dere til å følge dette opp og være på tilbudssiden ovenfor leiren.

På menighetsrådsmøtet fortalte dere også at dere hadde en helhetlig virksomhetsplan for menighetens arbeid, som fokuserte på fem arbeidsfelt: Gudstjeneste og kirkelige handlinger, Undervisning, Diakoni, Sang og musikk, og til sist Informasjon. Det er svært oppmuntrende at dere på tross av både utskifting av frivillige og ansatte og nedskjæringer i økonomien, har et såpass helhetlig fokus på menighetsarbeidet. Her ligger dere faktisk foran den nasjonale utviklingen, hvor en arbeider med å erstatte alle de kirkelige planmalene med en «helhetlig menighetsplan». Men dere har allerede sett hvor viktig det er å se alle menighetens virkeområder sammen, for å på best mulig vis være i stand til å «vekke og nære det kristelige livet» i menigheten.

Jeg har lagt merke til at mange av de som går til gudstjeneste ikke deltar i nattverden. Jeg håper det kan være mulig å «senke terskelen» for å gå til nattverd.

Dette dreier seg nok både om formidling i forkynnelse og undervisning, men kanskje også i å finne måter å feire nattverd på som gjør det lettere å delta.

Dere tematiserte jevnt synkende deltakertall på gudstjenestene. Her er det selvfølgelig mange faktorer som spiller inn, ikke minst at militæret har trukket seg ut av samarbeidet, økonomiske nedskjæringer, og også de siste årene med Covid-19-pandemien. Samtidig er dette en del av en større trend i hele landet, og da er det oppmuntrende å kunne observere at kirka står sterkt i lokalsamfunnet i Bardu, og at bygdene rundt kapellene framstår som lokale senter for menighetsliv og samfunn – både på grunn av folks forhold til kirka, men også på grunn av deres målbevisste og relasjonelle arbeid gjennom for eksempel trosopplæring og kirkeforening. Dette er noe jeg har sett i alle de ulike møtene gjennom visitasen, og også fått tilbakemelding på gjennom møtet med kommunen. Bardu-samfunnet har et solid og sterkt forhold til kirka både som bygg og institusjon, selv om kanskje ikke gudstjenestesøkningen og nattverdgangen er den største. Dette forholdet til kirka er noe jeg vil oppmuntre dere til å løfte fram og ta vare på.

Et av visitasens store høydepunkt var møtet med dere i kirkeforeningen! Det dere bidrar med for menighetslivet er uvurderlig. Dere har samlet inn økonomiske midler og bidratt til det nye kirketaket, til det nye orgelet, oppussing av menighetshuset og sakristiet, til tjærebreining av kirketaket, og til mange andre større og mindre ting til kirka, kirkegården eller menighetshuset. Både gjennom den årlige basaren dere holder, loddsalg på butikkene, og ikke minst innsamlingen gjennom grasrotandelen. Ja, dere fikk til og med innvilget offentlig kompensasjon for tapte inntekter som følge av koronapandemien. Deres kreative engasjement over tid er virkelig imponerende, og jeg vil gi en særskilt honnør til dere for dette.

Likevel vil jeg si at det aller viktigste kirkeforeningen bidrar med, ikke bare er det økonomiske, men nettopp det store engasjementet og eierforhold til kirka dere viser. Det er smittende! Ved å oppmuntre andre til å støtte kirketak og skrive grasrotandel, minner dere andre på kirka og styrker kirka sin posisjon i lokalsamfunnet. I Norge har det offentlige fortsatt hovedansvaret for å holde kirkene i stand. Disse husene betyr uendelig mye for enkeltmennesker og lokalsamfunn, og arbeidet til kirkeforeninga viser eierskapsforhold til kirkene og synliggjør dette. Det er avgjørende for at det offentlige også tar dette ansvaret.

Møtet med menighetsrådet og kirkeforeningen ble avsluttet av en flott frivilligfest. Det var godt å være sammen med dere i denne settingen, hvor man så tydelig kunne se samholdet og engasjementet i menighetslivet. Her var det også menighetsrådet som

var vertskap, og viste med det hvordan de setter pris på alle medarbeidere i menigheten, både lønnede og ulønnede.

Vi hadde også et godt og konstruktivt møte med kommuneledelsen. Det har vært en økonomisk presset situasjon over tid for driften av kirka, spesielt når det gjelder gjennomføring av forordnede gudstjenester og gravferdsforvaltningen, og dere er for tiden nær en smertegrense for hva det er mulig å få til med de ressursene dere får. Det er grunn til å minne om at kommunen er forpliktet til å dekke utgifter til de forordnede gudstjenestene. Det er særlig krevende at fellesrådet ikke får anledning av kommunen til å innføre festeavgift for å avhjelpe driften av gravlunder.

Kommuneledelsen forteller at de opplever at menighetsrådet både synliggjør utfordringene og løfter dem fram på en god måte, og ønsker å styrke denne kommunikasjonen og samarbeidet. Jeg vil oppfordre dere til å ta denne oppfordringen til et tett samarbeid med kommunen og kommuneadministrasjonen på alvor. Samtidig ble også kirken invitert til å komme med konkrete innspill i arbeidet med kommunens høringssvar på framtidig kirkelig organisering. Å arbeide sammen om hvordan dette kan gjøres, kan også styrke samarbeidet med kommunen uansett utfall av den kirkelige organiseringen.

Samlet sett opplever jeg stor interesse hos kommuneledelsen for å lytte og forstå, for fremtidig samarbeid gjennom tjenesteytingsavtaler og konkrete tiltak innenfor diakoni og unge – og en kommuneledelse som ser og setter stor pris på Bardu menighets viktige plass i lokalsamfunnet. I en økonomisk stram tid for hele kommunen er det en utfordring å kommunisere godt, men jeg ser at dere allerede er i gang med dette og har tro på at dere vil komme videre.

På visitasen fikk jeg også anledning til å besøke Bardu omsorgssenter. Det var godt å bli tatt så fint imot av både brukere og ansatte ved senteret, og det ble en flott stund sammen. Dere gav meg en tydelig forståelse av at kirka var ønsket og verdsatt som samarbeidspartner for omsorgssenteret – og dette gode forholdet ber jeg dere ta vare på slik at Bardu menighet er tilstede for menneskene som bor og arbeider på omsorgssenteret.

Til sist fikk jeg møte både stab og menighetsrådsmedlemer i Målselv og Øverbygd, sammen med dere fra staben i Bardu, til fagmøte om trosopplæring. Jeg er imponert over trosopplæringsarbeidet i Bardu og måten det er gjennomført på. Noe av det som har vist seg utfordrende ved trosopplæringsreformen som ble innført fra 2011, er at det sterke fokuset på enkelttiltak – en samling for bredden av et årskull – har, i Den norske kirke som helhet, gått på bekostning av menighetslivets mer kontinuerlige og

langsgående arbeid, som søndagsskoler, barneklubber, ungdomsarbeid og så videre, og gjort at barn og unge har knyttet svakere bånd til kirken. I Bardu har dere arbeidet strategisk og bevisst med å se, og knytte bånd til den enkelte, fra babysang til konfirmasjon. Dette har ført til at dere i dag har 20 ungdommer over konfirmantalden med i Teams, god oppslutning om konfirmasjon, og ikke minst har fått lov til å bety noe for mange barn og unge i menigheten.

Å være biskop handler om å se. Men dere har sett at det å være menighet og kirke handler om å se og behandle *hverandre* ikke bare som tall eller deltakere, men som ekte mennesker elsket av Gud.

Jeg vil oppfordre dere til å se på trosopplæringsplanen på nytt sammen, og bygge videre på dette gode arbeidet – slik at det som er bygget opp, holdes oppe.

Gjennom det jeg har sett og fått være med på i løpet av visitasen, er det noen punkter jeg vil trekke fram som en utfordring til dere i det videre arbeidet:

1. Arbeide konkret og strategisk sammen med kommunen for å synliggjøre muligheter for samarbeid som f.eks. flere tjenesteytingsavtaler, og utfordringer i forhold til kirkelig drift og gravplassforvaltning.
2. Ta videre det store diakonale engasjementet deres og se på om det er mulig å videreutvikle de tiltakene dere har hatt eller har planlagt tidligere i forhold til asylsøkere.
3. Se på hva dere kan gjøre for å skape gode steder for ungdom som ikke er med i organiserte aktiviteter å være sammen. Dette er en særlig viktig utfordring i skjæringspunktet mellom diakoni og trosopplæring/ungdomsarbeid, og dere har allerede gode ressurser i tilsatte og frivillige ungdom. Kanskje kan et samarbeid med forsvaret også være aktuelt her.
4. Gjøre en gjennomgang av trosopplæringsplanen. Gjør konkrete vurderinger på hvordan dere kan bruke trosopplæringsmidlene best mulig.
5. Finne måter å feire nattverd på, og forkynne og undervise om nattverd med sikte på at det kan oppleves naturlig for flere å delta i nattverden.
6. Samfunnet etter Covid-19-pandemien er ikke det samme som det var tidligere. Jeg vil utfordre dere til å arbeide konkret med å identifisere ettervirkningene i lokalsamfunnet etter pandemien, og hvordan dere kan møte disse utfordringene når dere nå åpner opp.

Prosten har som oppgave å følge opp de utfordringene som visitasen har pekt på, i samarbeid med menighetsråd og ansatte, og skal i løpet av det første året gjøre et oppfølgingsbesøk i soknet.

Til slutt vil jeg gjerne få takke menighetsrådet, staben, prostens og alle deres som har vært involvert i visitasen. Å se det kirkelige engasjementet, menneskelige varmen og konstruktive tiltaksviljen dere har, er virkelig oppmuntrende, spesielt når vi nå er på vei ut av en vanskelig periode i samfunnet. Jeg ser fram til å følge dere i fortsettelsen.

Som døpte medlemmer av kirken har vi alle sammen det samme oppdraget – å være med å formidle evangeliet om Jesus Kristus med ord og handling, både lokalt og globalt. Her er det dere i Bardu menighet som har dette oppdraget – ikke alene, men sammen med resten av bispedømmet, Den norske kirke og resten av den verdensvide kirke. Guds rike velsignelse over Bardu menighet alle dere som bor og arbeider her.

Olav Øygard,

Nord-Hålogaland biskop